

Sukuylpeys

Kertomus

„Kokkolalle“ kirjoittanut

Herman Widgren.

Kokkolassa,
Antti Hautalan kirjapainossa, 1901.

Se oli rikas talo tuo Kovalan talo, jossa oli isäntänä lautamies, Antti, ijältänsä viidenkymmenen tienoossa. Lautamies oli hyvin „ylösotettu“ mies, oli holhouslautakunnan esimies, kansakoulujohtokunnan jäsen j. n. e. Lautamiehen asunto oli laitettu oikein herrasmalliin — muhkea, komealla kuistilla varustettu tuparakennus oli keltaseksi maalattu. Tuvan perässä oli kaksi kamaria, joista varsinkin toinen, lautamiehen kamari oli upeasti kalustettu. Seinät ja katto oli tapisseerattu; kamarin huonekaluina oli komeasti petsattu piironki, pesukaappi, pöytä j. n. e. Niin — koko talon ulkonäkö osoitti varallisuutta.

Sitä myöten kun lautamiehen arvo kohosi, paisui hänen ylpeytensä; ja kun hänellä oli, paitsi velatonta taloa, viisituhatta markkaa rahaa, voi lautamies laittaa elämänsä „herrasmalliin“. Mihinkään raskaampaan työhön ei lautamies itse ryhtynyt, vaan saivat ne jäädä palkollisten tehtäväksi. Hänen mielestensä oli paljon mukavampaa kävellä pitkin kamarin lattiaa „Armiroa“ poltellen, tahi lähteä „veli N:än“ eli „R:än“ luokse iltaa viettämään. Lautamies oli näet hy-

vä tuttava pitäjän herrasväen niinkuin kirkkoherran, vallesmannin, metsäherran y. m. kanssa; ja kun lautamiehen, tai hänen emäntänsä syntymä-, nimi-, tai joku muu merkkipäivä oli, kokoontui valittu joukko näitä „parempia ihmisiä“ onnentoivotuksineen lautamiehen asunnolle.

Niin — sellaista oli lautamiehen elämä. — Kovin ylpeä oli lautamies siitä, kun hän muka oli päässyt kohoamaan „parempain ihmisten“ luokkaan, ja hän halveksi muita itseänsä köyhempiä ja vähempiarvoisia ihmisiä.

Lautamiehen vaimo, Kaisa, joka oli viisi vuotta miestänsä nuorempi, oli luonnoltaan erilainen kuin miehensä. Hän ei hyväksynyt miehen herrastapoja, eikä hänen ylpeyttänsä, ja koetti monta kertaa masentaa miehensä jäykkää ja ylpeää luontoa. Mutta lautamies päätti, ettei hänen talossansa saa olla „akkavalta“, ja huomautti siitä niin tuntuvasti emäntää, että hän katsoi parhaaksi antaa miehensä pitää omat mielipiteensä.

Kovalan lautamiehellä ja hänen vaimollansa oli viisi lasta, joista vanhin oli poika, Matti, ijältäänsä yhdeksäntoista vuotias, sorja ja voimakas nuorukainen.

Matti oli perinyt äitinsä hiljaisen ja lempeän luonteen; ja vaikka tunsikin olevansa rikkaan ja mahtavan Kovalan lautamiehen poika, ei hän halveksinut ketään ihmistä köyhyytensä tähden.

Kovalan naapurina oli Niemisen talo, joka myöskin oli varakas talo. Niemisen isäntä oli luonteeltaan yhtäläinen kuin Kovalan lautamies; ja he seurustelivat ahkeraan toistensa kanssa. Ja sopihan heidän seurustellakin, kun molemmat olivat rikkaita. — Niemisen Matilla ja hänen vaimollansa oli kolme lasta, joista vanhin oli tytär, Maria, ijältänsä seitsemäntoista vuotias.

Useita vuosia takaperin olivat Kovalan ja Niemisen isännät päättäneet, että kun Matti täyttäisi kahdennenkymmenennen ikävuotensa, niin hän ja Niemisen Maria yhdistettäisiin toisiinsa avioliiton siteillä. Tämä tuuma oli kummankin mielestä erittäin sopiva; eikä heidän mieleensä johtunut, että nuoret voisivat näitä tuumia vastustella. Niemisen isäntä oli jo tästä asiasta puhunut Marialle, ja hän ei vastustellut isänsä toivoa. Mutta Kovalan Matti, jolle isäntä oli tästä asiasta puhunut, päätti sydämmessänsä, ettei tämä tuuma milloinkaan toteudu. Matti tiesi kyllä, että Ma-

ria oli rikas, mutta nän ei ottanut sitä tämmöisessä suhteessa lainkaan huomioon.

* *

*

Kahden virstan päässä Kovalasta oli järven rannalla pieni Rantalan torppa, jossa asui Rantalan Tuomas vaimonsa ja neljän lapsensa kanssa. Vanhin näistä lapsista oli tytär Manda, kahdeksantoista vuotias. Hän oli kaunis kuin keväinen kukka ja sorja kuin pajuinen vesa. Hänen silmänsä olivat orvokin ja iltataivaan väriset, ja tuo suloinen, veitikkamainen hymy hänen huuliltansa, se muistutti pienen lapsen hymyilyä, kun hän lepää viatonna äitinsä rinnalla. Ja kainompaa ja lempeäluontoisempaa neitoa kuin Manda ei löytynyt koko pitäjässä. Sen lisäksi olivat vanhempansa Mandan niinkuin muidenkin lastensa sydämiin istuttaneet lapsuudesta alkaen Herran pelkoa ja muita hyveitä. Niin — Manda oli pitäjän kaunein neito, jonka tähden hinta kutsuttiin „Rannan ruusuksi“, mutta hän oli — köyhä. Rantalan Tuomas sai kylä uutteralla työllä torpasta perheellensä elatuksen, mutta rikkautta ei hän saanut kootuksi.

Niin — Manda oli kaunis; ja tämän tähden al-

koi hän herättää pitäjässä suurta huomiota; ja maine „Rannan ruusun“ kauneudesta levisi toisiin pitäjiin asti.

Kovalan Matti ja Rannan Manda olivat olleet lapsuudesta asti hyvät tuttavat. Kun Matti kävi järven takana asioillansa, poikkesi hän Rantalan torppaan Mandaa puhuttelemaan. Useita kertoja oli hän soudellut Mandan kanssa järvellä, monta kertaa olivat he kauneina kesäiltoina istuneet kahden rannalla. Kumpikin viihtyi hyvin toisensa seurassa, eikä heidän seurusteluansa häirinnyt se, jos Matti oli rikas ja Manda köyhä. Kun Matti katsoi Mandan kirkkaita silmiä, kuokoistavia poskia ja rusohuulia ja loistavan valkoista hipiää, unhoitti hän että Manda oli köyhä ja hän rikas.

Kotvasen aikaa oli Matti tuntenut sydämmessäänsä omituista kaihoa. Vähään aikaan ei Maiti päässyt selville siitä, mikä oli syynä tähän tunteeseen, mutta vihdoin huomasi hän kaipaavansa yhä enemmän Mandan seuraa. Matti huomasi, että hän tunsikin itsensä Mandan seurassa niin onnelliseksi. Niin — „Rannan ruusu“ oli voittanut rikkain Kovalan Mattin sydämen.

Kun Kovalan lautamies alkoi tähän aikaan yhä useammin puhua Matille tämän ja Niemisen Marian liitosta, joka pian vahvistettaisiin, tuntui se Matin mielestä siltä kuin olisi hänen niskaansa kaadettu kylmää vettä. Mikä oli Maria kaikkine rikkauksineen „Rannan ruusun“ rinnalla? Ei mikään — ajatteli Matti — ja päätti, että Manda oli tuleva hänen vaimokseen, sanokoot vanhemmat mitä tahansa.

* *

*

Oli eräs kesäinen sunnuntai-ilta. Kovalan Matti puki takin yllensä ja lähti ulos. Mihin kävi nyt Matin tie?

Kovalasta oli metsäpolku, joka vei järven rannalle. Tätä polkua pitkin lähti Kovalan Matti astelemaan.

Oli Suomen kauneimpia kesäiltoja. Aurinko alkoi tehdä laskuaan ja kultasi puitten latvoja. Oli tulossa yksi sellaisia kesäöitä, jolloin luonto lepää rauhallisena kuin viaton lapsi äitinsä rinnalla, ja vieno, satumainen hämärä verhoo seudun, joka loistaa lumoavana juhlapuvussa. Omituinen kirkkaus leviää metsille, järville ja rannoille; ja rauhaisa yö tuudittaa luonnon sulouneen, samalla kuin auringon viime

säteet heijastuvat puitten latvoissa ja luovat välkkyvän hohteen tyynen järven pinnalle.

Pitkissä ajatuksissa asteli Kovalan Matti eteenpäin. Hänellä oli tärkeä tehtävä suoritettavana. Hän oli kuullut, että Kovalassa piti vietettämän kahden viikon kuluttua hänen ja Niemisen Marin kihlajaiset. Mutta nyt ei Matti ajatellut Mariaa. Hänen ajatuksiansa olivat orvokin ja iltataivaan väriset silmät, hohhtavan valkoinen hipiä ja punertavat rusohuulet... Hän — rikkaan lautamiehen poika — muisti ainoastaan „Rannan ruusun“; — hän meni tapaamaan Manda, jolle oli laittanut kehoituksen saapua Notkoväärän kalliolle.

Hetkisen aikaa käveltyään saapui Matti kalliolle, jonne Mandakin vähän ajan perästä tuli. Hellästi tervehtivät nuoret toisiansa, ja Manda istui Matin viereen kivelle. Kun he olivat hetkisen aikaa istuneet ja puhelleet, sanoi Matti:

„Minulla on sinulle, Manda, ilmoitettavana tärkeä asia. Minä rakastan sinua, ja pyydän kysyä onko kukaan toinen voittanut sydäntäsi, eli voitko sen minulle luvata?“

Mandan posket lensivät entistä punaisemmaksi,

kun hän vastasi:

„Älä, Matti, huoli, minua pilkata. Köyhä on Rannan Manda rikkaan Kovalan Matin vaimoksi; eikä sinun isäsi siihen milloinkaan suostu. Olen kuullut, että isäsi ja Niemisen isäntä ovat päättäneet valmiiksi sinun ja Niemisen Marian liiton.“

„Jumala on todistajani, ett'en puhu tätä pilkalla, vaan tämä on sydämmeni tahto. Niemisen Maria ei ole kaikkine rikkauksineen milloinkaan Rannan ruusun vertainen, jos vaan sen voitan omakseni. Päättäkööt mitä tahansa, niin Niemisen Maria ei ole milloinkaan vaimoni. Sano siis vapaasti jos saan sinut omakseni.“

Rannan ruusu ei vastannut mitään, mutta hänen silmänsä antoivat Matin kysymykseen selvemmän vastauksen kuin mitkään sanat.

Kovalan Matti kietoi kätensä Mandan kaulaan, ja Manda nojasi onnellisena nuorukaisen rintaa vasten. Hän rakasti Mattia nuoruuden puhtaimmalla lemmeillä. Siinä vanhoivat rikkaan Kovalan lautamiehen poika ja köyhä torpantyttö toisilleen ikuista, horjumatonta uskollisuutta.

Kesäinen yö oli jo puoliväliin kulunut, kun Mat-

ti ja Manda heittivät toisilleen jäähyväiset ja lähtivät onnellisina kotiinsa.

* *

*

On kulunut kaksi viikkoa edellisestä. Oli sunnuntai-ilta. Niemisen isäntä oli tullut Kovalaan, sillä nyt piti viettää Matin ja Marian kihlajaiset. Niemisen isäntä, emäntä ja Maria sekä Kovalan isäntä istuivat lautamiehen kamarissa puhellen kaikenlaisia asioita. Kovalan emäntä keitti vieraille kahvia.

Oli puhuttu hetkisen yhtä ja toista, kun Niemisen isäntä sanoi:

„Se on varmaan luja päätöksemme, kuten olemme puhuneet, että Matin ja Marian vihkiäiset vietetään syksyllä? Maria kyllä suostuu siihen, sillä olen asiasta hänelle puhunut.“

— Varma asia se on. Oletko kuullut milloinkaan että Kovalan lautamies olisi sanaansa syönyt. Matti ei ole antanut selvää vastausta, mutta luulen hänen suostuvan.

— Olisi hauskaa, jos käskisit Matin tänne, että saisimme heti kuulla hänen mielipiteensä.

Lautamies käski Matin tulla kamariin. Matti tuli

sinne tyytymätönnä, sillä hän arvasi mistä asiasta nyt oli kysymys.

„Minä ja Niemisen isäntä olemme päättäneet, että sinun ja Marian häät vietetään ensi syksynä. Oli tarkoituksemme viettää tänään kihlajaiset. Sinulla ei mahtane olla mitään vastaansanomista tätä liittoa vastaan, joka on mielestäni molemmin puolin hyvin sopiva,“ puheli lautamies, kun Matti astui kamariin.

„Minä vastustan jyrkästi teidän tuumianne, sillä minun ja Marian häistä ei tule koskaan mitään“, vastasi Matti jämeästi.

— Mikä on siihen syynä? kysyi lautamies, ja Niemisen väki kuunteli hämmästyneenä Matin jämeitä sanoja. Marian poskilta oli kaikki puna kadonnut, kun hän siinä istui tuolilla ja kuuli Matin sanat, sillä Maria oli toivonut tuota sorjaa poikaa omakseen.

— Siihen on syynä se, kun minä rakastan Rantalan Mandaa ja me olemme vannoneet toisillemme ikuista uskollisuutta.

— Oletko sinä, poika, pois järjeltäsi. Vai sellaisen kerjäläisen sinä ottaisit vaimoksesi; mutta sitä et tuo milloinkaan minun talooni.

— Manda on oleva minun vaimoni; se asia ei sii-

tä muutu. Hän ei ole mikään kerjäläinen, vaan hänen vanhempansa ovat elättäneet rehellisellä työllä perheensä. Ja minä ei siinä asiassa katso rikkautta, vaan seuraan sydämeni ääntä. Te ette voi käyttää sellaista keinoa, jolla meidät eroitatte.

— Vai meinaat sinä poika niskoitella minua vastaan! Mokoma kerjäläinen on saanut poikani villityksi! Mutta minä sanon, että ellet luovu siitä työstä, niin saat lähteä huomenaamuna tyhjin käsin täältä.

— Se on aivan saman tekevä. — Minun sanani ei siitä muutu.

— Meni siis, ja lähde heti sen kerjäläistytön perään. Minun talossani sinulla ei ole enää mitään tekemistä.

Matti lähti tupaan, ja alkoi koota vaatteitansa nyyttiin ja valmistautua matkalle. Äitinsä kysyttyä, ilmoitti Matti lähtevänsä pois kotoa, ja vaikka äiti nöyrästi pyysi poikaansa peruuttamaan päätöksensä, ei Matin päätös muuttunut.

Matti meni ensin tuttavansa Leppävaaran Juhon taloon, jossa hänelle luvattiin muutaman viikon aikana työtä. Hän ajatteli olla siinä pari kolme viikkoa, siksi kun kerkiäisi jostakin tiedustella mökin paikkaa.

Seuraavana sunnuntai-iltana lähti Matti Rantalan torppaan Mandaa tapaamaan. Manda sattui olemaan kotona ja Matti pyysi häntä kanssansa ulos kävelemään. Käveltyään hetkisen matkaa, istuivat nuorukaiset rannalla kivelle ja Matti sanoi:

— Niinkuin ehkä olet kuullut, olen minä ajettu tyhjin käsin pois kotoani siitä syystä kun en sinusta luopunut. Pysytkö minulle, niin köyhänä kuin nyt olen, uskollisena?

— Minä en riko lupaustani. Mutta sinä uhrasit minun, köyhän torpantytön, tähden liian paljon.

— Minun mielestäni ei mikään uhraus ole kyllin suuri, kun saan sinut omakseni. Niemisen Maria ei kaikkine rikkauksinensa ole Rannan ruusun vertainen. Minä olen tiedustellut Mäkipерän isännältä torpanmaata; ja hän lupasi minulle sellaisen edullisilla ehdoilla Honkaperän torpasta. Ensi viikolla alan siellä työskentelemään. Isäntä lupasi minua auttaa ja antaa rahaa lainaksi, jotta saan irtainta laitetuksi. Jos asiat menestyvät, kuten toivon, niin on meillä siellä ensi syksynä valmiina oma koti, jossa saamme ruvetta työskentelemään.

Tähän suuntaan puhelivat nuorukaiset onnellisi-

na ja loivat ajatuksissansa eteensä niin kauniita tuulentupia, kuin ainoastaan nuoruus ja lempi voi luoda. He eivät huolehtineet siitä, että Kovalan lautamies oli ajanut poikansa tyhjin käsin pois kotoansa.

Oi teitä, te kultaiset nuoruuden unelmat, jotka keskellä elämän huolia luotte kirkkautta ja ihanuutta elolle. . . Vielä vanhanakin on nuoruuden kauniiden unelmain ja hohtavain tuulentupain muisto elävä kirkkaana; innostavana ja virvoittavana. . . Se on johtava ajatukset tuohon kalliiseen lauluin ja lemmen aikaan, jolloin kaikki hohti edessä niin kauniina, ruusunpunaisena; jolloin ei ajatuksiin tullut syksyn synkkä halla, joka on monta ilmalinnaa kaatanut, monta nuoruuden unelmaa kukistanut, monta korkeaa tuulentupaa särkenyt.

Jätämme nuorukaiset rakentelemaan tuulentupiansa ja siirrymme ajassa eteenpäin.

* *

*

On kulunut kaksi vuotta edellisestä. Tuttavamme Matti ja Manda asuivat uudessa kodissansa, jossa oli valmiina tupa, talli, sauna, navetta ja riihi sekä paritynnyrinalaa peltomaata raivattuna. Torppaa kutsut-

tiin kylän kesken Perälän torpaksi. Manda oli saanut kotoansa myötäjäisiä lehmän ja Matti oli ostanut toisen lehmän.

Niin — ahtaalta oli Matti alkanut kotia perustamaan, sillä hänellä ei ollut muuta pääomaa kuin voimakkaat käsivarret. Mutta monet talolliset auttoivat häntä rakennusaineilla ja huoneiden rakennustyössä, ja Mäkipерän isäntä oli hänelle lainannut neljäsatä markkaa rahallisien menojen suorittamista varten. — Osaksi itse valmistamalla, osaksi ostamalla oli Matti hankkinut tarpeellisimpia huonekaluja. Korutomat ja yksinkertaiset olivat huoneet ja huonekalut, mutta onnellisemmaksi tunsivat Matti ja Manda itsensä tässä vähäisessä kodissa kuin moni rikas loistavassa palatsissa. Rakkauden päivänpaiste verhosi tämän pienen kodin; ja sen asukkaat kiittivät tyytyväisinä Luojaansa, joka oli antanut heille terveyttä ja heidän työllensä menestystä.

Sanoimme että Matti ja Manda olivat onnelliset, mutta tässä ei ollut aivan oikein sanottu. He rakastivat toisiaan, mutta ainoa seikka, joka häiritsi heidän onneansa, oli Kovalan lautamiehen viha. Lautamies ei ollut Matin ja Mandan vihkiäisissä, eikä ol-

lut käynyt kertaakaan Perälän torpassa. Eikä Perälän asukkaatkaan olleet käyneet Kovalassa. Vasta silloin olisi Perälän asukkaiden mielestä heidän onnensa ollut täydellinen, kun Kovalan lautamies olisi tullut heidän pieneen kotiinsa, ja ilmoittanut ettei hän vihaa enää poikaansa ja hänen vaimoansa. Kaikki kärsimiset, mitkä täällä karun luonnon keskellä olivat kestettävät, eivät painaneet näitä nuoria uudisasukkaita niin kovasti kuin se seikka.

* *

*

On kulunut kaksi vuotta, Perälän asukkaat elävät terveinä. — Heille on syntynyt kaksi lasta. Torpan viljelykset olivat uutteran työn avulla paljon laajentuneet. Torpparit saivat hyvänä vuonna vuoden tarpeen omasta pellostansa ja Matti oli jo saanut lyhenetyksi velkansa sataan markkaan.

Oli eräs kesäinen sunnuntai-ilta. Perälän Matti lähti käymään järven toisella puolella olevassa talossa, johon hänellä oli jotakin asiaa. Mennessänsä kävi hän Rantalan torpassa ja lähti sitte astumaan rannalle veneen luo. — Juuri kun Matti aikoi lykätä veneen vesille huomasi hän miten järven toiselta rannalta

lähti vene, jossa istui joku mies. Kun venhe oli järven puolivälissä, tunsu Matti venheessä istuvan miehen Kovalan lautamieheksi, ja huomasi että hän oli pahoin juovuksissa. Kun lautamies huomasi Matin, nousi hän seisoaalleen venheessä ja sanoi:

„Mitä sinä siellä katselet! Olisit pysynyt sen kerjäläistytön vieressä.“

Kun lautamies oli nämä sanat lausunut, horjahti hän veneessä, venhe kaatui ja lautamies putosi veteen. Kun hän oli juovuksissa, ei hänen uimisestaan tullut mitään, vaan hän alkoi vajota.

Matti huomasi tämän ja mietti kiireesti mitä hänen oli tehtävä. — Ensin tuli hänen ajatuksiinsa se seikka, että jos isäni nyt kuolee, niin ehkä saan kotoa perintöni, kun lautamies ei ollut luultavasti vielä tehnyt testamenttia, mutta jos hän vielä pelastuu, niin voi käydä etten saa kotoa perintöä.

Mutta pian karkoitti Matti nämä huonot ajatukset luotansa, riisui vaatteet yltänsä ja lähti uimaan isänsä kohden. Kun Matti ehti paikalle oli hän jo aivan tiedotonna. Matti otti isänsä tukkaan kiinni ja lähti uimaan rantaa kohden, vetäen isänsä mukanaan.

Rantaan saavuttua oli isäntä yhä tiedotonna. Matti

kantoi hänen Rantalan torppaan ja pyysi torpanväen isäänsä hoitamaan kunnes hän paranee.

Mutta mistä oli lautamies tullut juovuksiin? Pari sanaa siitä. Hän oli lähtenyt sunnuntaiaamuna erään järven toisella puolella asuvan ystävänsä luo. Täällä olivat he ryyppineet ja lautamies oli tällä kertaa pettynyt ja tullut liiaksi juovuksiin.

Rantalan torpassa hoidettiin lautamiestä niin hyvin että hän oli seuraavana aamuna aivan terve. Kiitellen torpanväkeä heidän hoidostaan ja jättäen heille väkisin vaivain palkkioksi kaksikymmentä markkaa, lähti lautamies kotiinsa.

Lautamiehen mieleen muistui veneen kaatuminen ja se kun hän putosi veteen, mutta sen jälkeen seuraavia tapauksia ei hän muistanut. Mutta, vaikka Matti kielsi ilmoittamasta, että hän oli isänsä pelastanut, sai lautamies siitä kumminkin tiedon. Kuultuaan että se oli hänen poikansa, jonka hän oli ylpeydessänsä kotoa pois karkoittanut, joka oli hänen pelastanut, joutui lautamies pitkiin ajatuksiin. Kiitollisuuden tunne ja sukuylpeys taistelivat ankaraa taistelua hänen sydämessänsä.

* *

*

Kun Perälän Matti oli pelastanut isänsä ja vienyt hänet Rantalan torppaan, lähti hän järven toiselle puolelle asiaansa toimittamaan. — Yö oli jo puolella kun Matti palasi sieltä kotiinsa. Kotona kertoi Matti Mandalle miten hän oli isänsä pelastanut.

„Olipa se mukava sattuma, kun jouduit isääsi pelastamaan. Jospa isäsi tämän tähden meille leppyisi. niin olisi se hauska asia.“

— Niin minä luulen, että tämä asia saattaa hänen sydämmesssänsä kovan taistelun kiitollisuuden ja sukuylpeyden välillä. Isä on kyllä hyvin jäykkäluontoinen ja sanansa pitävä mies; mutta mahdollista on, että tämä tapaus voi hänen sydämmensä pehmittää.

* *

*

Niin — kuten jo mainitsimme, taisteli Kovalan lautamies sydämmesssänsä kovaa sisällistä taistelua. Hän oli katsonut niin läheltä kuolemaa silmiin, että kun si-
tä ajatteli, niin tuo jäykkä luonto alkoi vähitellen murtua.

Oli eräs kesäinen sunnuntai-ilta. Kovalan lautamies sanoi vaimollensa:

„Pue vaatteita yllesi. Me lähdemme käymään kylässä.“

— Missä?

— Mennään katsomaan miten Matti ja Manda Perälässä jaksavat.

„Vai niin,“ sanoi emäntä iloisena, sillä hän huomasi, että miehensä jäykkä luonto alkoi pehmetä. Hän oli ollut Matin ja Mandan liiton suhteen toista mieltä kuin miehensä ja oli koettanut saada miehensä jämäkää luontoa leppymään, mutta turhaan olivat emännän yritykset tähän asti rauvenneet.

Lautamies meni valjastamaan hevosta, ja kun se oli vaijastettu, lähtivät he ajamaan. Perälän asukkaat huomasivat iloisina kuinka vieraat ajoivat kartanolle. Matti ja Manda menivät kartanolle vieraita vastaanottamaan ja tervehtimään. Matti käski isänsä ja äitinsä mennä Mandan kanssa tupaan ja vei vierasten hevosen hakaan syömään.

Tuvassa tuli vanhin torpan lapsista, joka jo taisi puhua, vieraita vastaan ja kysyi äidiltänsä:

„Ketä viejaita meille tuli?“

„Tässä on pikku-Matin isoisä ja isoäiti, jotka ovat tulleet sinua katsomaan“, sanoi Manda ja alkoi vieraille kahvia keittää.

„Paljon te olette täällä niin vähässä ajassa raivanneet peltoa“, tuumaili lautamies, joka ihmetellen oli katsellut torpan viljelyksiä ja huoneita.

„Onhan sitä ahkeruuden avulla, ja kun Jumala on antanut siunauksen työllemme, saatu vähän näkyvää“, vastasi Matti.

Kun oli juotu kahvi ja puheltu hetkisen kaikellaisia asioita sanoi lautamies:

„Minä ja vaimoni lähdimme tänne kiittämään sinua siitä miehen työstä kun pelastit henkeni. Minä olen tähän asti ollut sitä mieltä, että ainoastaan rikkaus voi tehdä ihmisen onnelliseksi, ja rikkauden perustuksella olen ihmisiä arvostellut, ja siitä syystä vastustin sinun ja Mandan liittoa. Mutta se seikka kun olin niin lähellä kuolemaa, josta minun pelastit, ja kun olen kuullut miten onnellisina täällä elätte, on muuttanut mielipiteeni. Kovaa sisällistä taistelua olen taistellut sukuylpeyden kanssa, mutta, Jumalan kiitos, olen tässä taistelussa voittanut. Palkitakseni teille vääryyttäni, lupaan teille kirjallisesti, jos muu-

tatte Kovalaan, puolen omaisuudestani. Mutta ellette halua muuttaa Kovalaan, niin lupaan kuolemani jälkeen teille puolen omaisuudestani, ja autan teitä raha-avulla.“

„Kiitos isä lupauksestanne. Mutta me emme halua täältä muualle, sillä tämä koti on käynyt meille niin rakkaaksi, ja täällä olemme eläneet niin onnellisina,“ vastasi Matti liikutettuna.

„Oletko sinä mummon poika?“ kysyi Kovalan emäntä pikku-Matilta, joka oli hänen sylissänsä.

„Olen minä itän, äitin ja mummon poika,“ vastasi pikku-Matti.

„Voitko sinä, Manda, antaa minulle anteeksi tynlyn käytökseni teitä kohtaan, joka johtui siitä, että pidin ajallista rikkautta sydämen jaloutta arvollisempana?“ kysyi lautamies.

„Minä en ole koskaan kantanut vihaa teille ja minun puolestani on kaikki anteeksi annettu,“ vastasi Manda.

Kovalan emäntä ja isäntä olivat Perälässä yötä. He katselivat torpan viljelyksiä ja jokaisen mieli tuntui keveältä ja suloiselta.

Rakkauden voima oli voittanut rikkaan lautamie-

hen sukuylpeyden.